
Pázmány Law Working Papers
2012/34

Gerencsér Balázs Szabolcs: Gondolatok az új nemzetiségi törvényről

---

Pázmány Péter Katolikus Egyetem / Pázmány Péter Catholic University Budapest
<http://www.plwp.jak.ppke.hu/>

Gerencsér Balázs Szabolcs:¹ Gondolatok az új nemzetiségi törvényről²

1. Ha a nemzetiségi jog vizsgálatához akarunk fogni, ugyanúgy mint az alkotmányjog bármely más területe esetében, érdemes az 1949-et megelőzőeket is számba venni, hiszen a jogfejlődés folyamata pontosan csak így rajzolódik ki. A tárgyban elsőként az 1849. július 28-i nemzetiségi törvény született, majd a szabadságharc elvesztésétől a kiegyezésig nem volt kisebbségi (akkori terminológiával: nemzetiségi) szabályozás. 1867-ben a kiegyezést követően igény merült fel a nemzeti kisebbségek és ezen belül különösen a magyar-horvát kapcsolatok rendezésére. A már ekkor folyamatban lévő és megújult lendületet kapó kisebbségi jogi kodifikáció eredményeként jött létre a nemzeti egyenjogúságról szóló 1868. évi XLIV. tc.

A nemzetiségi törvény megszületésekor Európában szinte egyedülálló volt, mindazonáltal a nemzetiségek képviselői is meglehetősen kedvezőtlenül fogadták és csak jóval később ismerték fel annak pozitívumait.³ A törvénycikk alapvetően nyelv jogi szabályozást tartalmaz és így szabályozza az Országgyűlésben, a jogszabályok kihirdetésekor, a törvényhatóságok, a bíróságok, a telekkönyvi rendszer, a másodfokú közigazgatási hatóságok, az anyakönyvvezetés, az egyházi testületek és hatóságok, valamint a községek hivatalos eljárásaiban, illetve az oktatásban való anyanyelvhasználatot. A törvénycikk végrehajtása akadozott és végeredményként az eredeti széles jogköröket biztosító szabályozás egyre csak gyengült. Egy példát hoznék csak: a nyelvi küszöböt 20%-ban határozta meg bíróság előtti anyanyelvhasználat tekintetében egy 1923-as ME rendelet.⁴

A két világháború közötti időben a kisebbségvédelem legmarkánsabban az oktatásigazgatásban jelent meg,⁵ amely bizonyos elemeiben fent maradt a második világháborút követő időkben is. A kommunista diktatúra korszakában a nemzetiségi kérdést minden megszállt ország saját belügyének tekintette. Balogh Sándor úgy fogalmaz, hogy „[a] Kádár-korszak első éveiben a nemzetiségi politika lényege annak bizonyítása volt, hogy a Magyarországon élő nemzetiségek megőrzik etnikai sajátosságaikat, nyelvüket; mint nemzetiségek a hatalom támogatói.”⁶ E korszak nemzetiségi politikájának legjellemzőbb eleme az oktatás és a kultúra megőrzése volt.

2. 1989-es közjogi rendszerváltozással a módosított 1949. évi XX. törvény újraszabályozta a hazai kisebbségi jogot, és teret engedett a további kodifikációnak és a tényleges kisebbségi rendszerváltozásnak.⁷ Az Alkotmány az alapjogi fejezetben, valamint a kisebbségi ombudsman intézményének létrehozásában szabályozta kisebbségi jogokat, valamint megjelölte, hogy a részletszabályokat (minősített többséget igénylő) törvény fogja szabályozni.

¹ Egyetemi docens, PPKE JÁK Közigazgatási Jogi Tanszék.

² Kritikai megjegyzésekért köszönettel tartozom Halász Ivánnak, Majtényi Balázsnak és Magicz Andrásnak. Kézirat lezárása: 2012. május 20.

³ A magyar állam és a nemzetiségek. A magyarországi nemzetiségi kérdés történetének jogforrásai 1848-1993. Főszerkesztő: Balogh Sándor. (Napvilág, Budapest, 2002.) 9.o. A normaszöveget lásd 92-95.

⁴ A 4800/1923. ME. rendelet az 1868-as törvény legtöbb tárgy körét is újraszabályozta. A bíróságok előtti nyelvhasználatot az illetékeségi területen a kisebbség lélekszámának 1/5-ében határozza meg (12.§). Ezen kívül meg kell említeni, hogy az 1920-at követő új szabályozás figyelembe vette Magyarország területének és lélekszámának jelentős csökkenését is, ezzel együtt a hazánkban élő nemzetiségek lélekszámának drasztikus változását is.

⁵ Lásd pl. a 110478-VIII. a. számú vallási és közoktatásügyi miniszteri rendeletet.

⁶ A magyar állam és a nemzetiségek. 21.

⁷ Györi Szabó Róbert: Kisebbségpolitikai rendszerváltozás Magyarországon (Osiris, Budapest, 1998)

A XII. (alapjogi) fejezetben található 68. § a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok alkotmányos deklarálását jelentette. Az 1989 előtti szöveghez képest fontos újdonságot az „államalkotó tényezők” kifejezéssel hozott, amely az általános emberi jogok által nyújtott védelmen túl elismerte egy „csak a kisebbségeket megillető státusz létezését”.⁸ A § rendelkezett a kisebbségek közéletben való részvételéről, kulturális, anyanyelvi identitásuk megőrzésének lehetőségéről, az anyanyelvű oktatásról, és a saját nyelven való névhasználatról, továbbá az öngazdálathoz való jogot jelenítette meg az önkormányzatok létrehozásának lehetőségével.

3. Az *Alaptörvény* lényegében fenntartja a korábbi szabályozást, azonban a szükséges fogalomtisztázást és pontosítást elvégzi. A *Nemzeti Hitvallás* említi először a nemzetiségeket, amikor kijelenti, hogy „*a velünk élő nemzetiségek a magyar politikai közösség részei és államalkotó tényezők*”, valamint, hogy „*a magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját ápoljuk és megóvjuk.*” Ezzel az alapvető értékek katalógusába emeli be a nemzetiségek elismerését és védelmét.⁹

A *Szabadság és felelősség fejezet* XXIX. cikke tartalmazza kisebbségekre vonatkozó legrészletesebb alkotmányos szabályozást. Itt újdonságként került a szövegbe az önazonosság szabad megvallásához és megőrzéséhez való jog [(1) bekezdés], kikerült viszont a „részesei a nép hatalmának” fordulat, amely tulajdonképpen dogmatikai fordulatot nem jelent, hiszen a hatályos szöveg úgy hangzik, hogy a „Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők”.¹⁰ A cikk továbbra is garantálja a névhasználat, kultúra ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz való jogot, valamint az önkormányzatokon keresztül az öngazdálathoz való jog lehetőségét. Az *Alaptörvény továbbra is az általános emberi és polgári jogokon túlmutató sajátos nemzetiségi (kisebbségi) státuszt tart fent.*

Az *Alaptörvény* fenntartja az ombudsmani kontrollt, és az intézményvédelmi szabályozást. Változást tekintetben csupán az ombudsmani rendszer átalakítása jelenti: a 30. cikk (3) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosának helyettesei „a jövő nemzedékek érdekeinek, valamint a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét látják el”.¹¹

4. A korábban sokat hivatkozott alkotmányos fiaskót,¹² a *kisebbségek parlamenti képviseletét* is új alapokra helyezi az *Alaptörvény*. Az állam című fejezet 2. cikk (2) bekezdése

---

8 Majtényi Balázs: Nemzeti és etnikai kisebbségi jogok. In: Jakab András (szerk): Az Alkotmány kommentárja. (Századvég, Budapest, 2009) 2400.

9 Horkay Hörcher Fernc: The National Avowal. In: Csink-Schanda-Varga (szerk): The Basic law of Hungary - a First Commentary. Clarus, Dublin, 2012. 39.

10 lásd az Alkotmány szövegét: 68. § (1) „A Magyar Köztársaságban élő nemzeti és etnikai kisebbségek részesei a nép hatalmának: államalkotó tényezők.” A fogalmak pontosításával a kisebbségek továbbra is részei a politikai nemzetnek, annak teljes jogú értelmében - szemben azzal az állásponttal, amelyet a Halmai Gábor és Kim Lane Scheppele szerkesztette Opinion on Hungary's New Constitutional Order: Amicus Brief for the Venice Commission on the Transitional Provisions of the Fundamental Law and the Key Cardinal Laws című véleményben, különösen az alkotmányozásra és a szavazat értékére vonatkozó részében találunk. (2012. <https://sites.google.com/site/amicusbriefhungary/> Továbbiakban: Halmai-Scheppele Vélemény) 51.

11 A Halmai-Scheppele Vélemény kifogásolja a nemzetiségek ombudsmani védelmi szintjének csökkenését, egyúttal EU jog megsértését is felveti. Érvelése szerint mindezt a kisebbségeket érintő diszkriminációs ügyekben való döntés más szervhez való telepítése és az önálló kisebbségi ombudsman intézményének megszűnése okozza. Véleményem szerint az aggály nem alapos. Egyrészt mind a nemzetiségeket ért alkotmányos visszasságok, mind a diszkriminációs ügyek továbbra is kivizsgálásra kerülnek, tehát az állam intézményvédelmi kötelezettségének eleget tesz. Másrészt ez utóbbi hatáskör inkább hatósági jellegű, amely nem az ombudsmani modellbe tartozik, helyesebb ezért hatósághoz telepíteni.

12 Lásd például egy korai tanulmányként Kilényi Géza: Még egyszer a kisebbségek parlamenti képviseletéről és a második kamaráról (MTA Államtudományi Kutatások propagandája, Bp. 1990.). Fontos megemlíteni továbbá a

szerint „a Magyarországon élő nemzetiségek részvételét az Országgyűlés munkájában sarkalatos törvény szabályozza.” A törvényhozó hatalom még az ideiglenes Alkotmány 2010 májusi módosításával (a kisebb parlament létrehozására irányuló szándék megfogalmazásakor) a kisebbségi képviselő kérdésére is hangsúlyt helyezett. Ezt találjuk a 37/2010. (VI. 16.) OGY határozatban, amely az országgyűlési képviselők számának csökkentéséhez szükséges választójogi reform előkészítéséről szól. E határozat harmadik pontja szerint „Az országgyűlési képviselők számának csökkentéséhez szükséges választójogi reform előkészítése során figyelemmel kell lenni a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési képviselőire vonatkozó jogalkotási folyamatról szóló 20/2010. (II. 26.) OGY határozatban foglalt elvekre és határidőkre is.” *Ezek szerint a nemzetiségek parlamenti képviselőinek szabályozását választójogi törvény(ek) fogják tartalmazni.*

Az ez alapján elfogadott, a nemzetiségek parlamenti képviselőire vonatkozó rendelkezések az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. törvényben nyertek szabályozást. A 9. § értelmében az országos nemzetiségi önkormányzat *nemzetiségi listát* állíthat. A nemzetiségi lista állításához a névjegyzékben nemzetiségi választópolgárként szereplő választópolgárok legalább egy százalékának ajánlása, de legfeljebb ezeröttszáz ajánlás szükséges. A nemzetiségi listán – amelyen legalább három jelöltnek kell szerepelnie – olyan választópolgár lehet jelölt, aki a névjegyzékben az adott nemzetiség választópolgáraként szerepel. Két vagy több országos nemzetiségi önkormányzat nem állíthat közös nemzetiségi listát.

A nemzetiségi listát állító, de azon mandátumot nem szerző nemzetiséget *nemzetiségi szószóló* képviseli az Országgyűlésben, aki a nemzetiségi listán, első helyen szereplő jelölt lesz. A szószóló a kedvezményes mandátumszerzés mellett létrejövő intézmény, amely biztosítja a listát állító nemzetiség számára egy fő parlamenti megbízatását. Megjegyzendő, hogy ez a „nemzetiségi szószóló” csak nevében hasonló a korábbi kisebbségi jogi törvény 40.§-a szerinti „kisebbségek helyi szószólójával”.

5. A nemzetiségi törvény tartalmában tehát nem előzmények nélküli. Az első, 1949. évi törvénycikket, majd a második, az 1868. évi törvénycikket már említettük. A rendszerváltozást követően¹³ született meg a harmadik kisebbségi törvény, az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól, amely talán egyik legfontosabb jellemzőjeként deklarálta a nemzetiségek kollektív jogait, amely ma is megosztja az államok és nemzetközi szervezetek gyakorlatát. Ez a jogszabály többször esett át kisebb-nagyobb módosításokon, amelyek közül fontos kiemelni a 2005. évi CXIV. törvénnyel bekövetkezett változtatást, amelyet a törvény legnagyobb novellájaként ismerünk. Ekkor alakult ki a ma is alkalmazott kisebbségi önkormányzati rendszer, amely harmonizálja a települési és a kisebbségi önkormányzati struktúrát, valamint ennek a novellának volt a célja a kisebbségi képviselők választásának új alapokra helyezése, a névjegyzék bevezetése. Tulajdonképpen elmondhatjuk, hogy ez a törvény a 90-es évekhez igazodó alkotás volt, és nagy módosításainak oka inkább a társadalmi és politikai változásokban keresendők.

Megoldatlan problémaként az ún. „etnobiznisz” elleni küzdelem merült fel időről-időre, azonban bármilyen eszközzel kísérletezett a törvény, végleges megoldást a problémára nem talált – mint ahogyan ezzel az új szabályozás is adós maradt. Később még látjuk, hogy az új szabályozás alapvetően a korábbi által kitaposott úton halad tovább, még abban is, hogy a

---

814/E/1991 AB határozatot (ABH 1991. 679.), a 35/1992 (VI.10) AB határozatot, valamint a 24/1994 (V.6.) AB végzést.

13 A nemzetiségi törvény megszületésére vonatkozó terv már a diktatúra idején megszületett. Lásd: A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának állásfoglalása a nemzetiségi politika továbbfejlesztéséről és a nemzetiségi törvény irányelveiről. In: A magyar állam és a nemzetiségek. 735-740.

felmerülő problémák orvoslására a még részletesebb jogi szabályozástól sem retten vissza (például a választójog tekintetében).

A kisebbségi jog fejlesztésének igénye, valamint a korábbi törvény módosításai mentén annak koncepcionális átszerkesztése évekre visszamenő folyamat. A kodifikáció előkészítése nem 2011-ben kezdődött, hanem visszanyúlik a 2005-ös novella korához. A kisebbségi ombudsman és a nemzetiségek jelentős energiákat fektettek a szabályozás fejlesztésére. A jogalkotó (kormányzat) erre a folyamatra csatlakozott rá és vállalta fel az új törvény megszövegezését.

6. A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény a fenti logika szerint a negyedik kisebbségi törvény Magyarországon. A törvényen érezhető a lefolytatott egyeztetés-folyamat a jogalkotó és a nemzetiségek között, amelyet mindenképpen a jogszabály előnyeként kell megemlíteni. Alátámasztja ezt az is, hogy az ombudsman is a 2012. májusi alkotmánybíróági beadványában inkább a „finomhangolást” végzi el, mintsem a koncepcionális elemeket támadja.¹⁴ Másrészt a szakárca a korábbi szabályozás tapasztalataiból is tanult, amely látszik a régi és új rendelkezéseken is. (Megjegyzem, emellett érezhető a pongyola szövegezés és sietős kodifikációs munka is, amelyekről még a 13. pontban még szólok.)

Első újdonság az *elnevezés*, amely egyrészt visszatér az 1868-as törvény terminológiájához, másrészt, ahogy az irodalom ma is értelmezi,¹⁵ a „nemzeti és etnikai” jelzők használata szükségtelen, elegendő a „nemzeti kisebbség” vagy „nemzetiség” használata. Ezzel tehát terminológiai tisztázás történt, a fogalmi duplikátum megszüntetése, amely tartalmilag illeszkedik a korábbi gyakorlathoz.

7. A nemzetiségi törvény az Alaptörvény „*nemzetiség*” fogalmát definiálja első szakaszában. Az 1. § a '93-as törvénnyel teljesen megegyező fogalmi elemeket használ: (i) évszázados honosság, (ii) népcsoport, (iii) számszerű kisebbség, (iv) a többségi lakosságtól a nyelve, kultúrája és hagyományai különböztetik meg, (v) kollektív önazonosság-tudatról tesznek tanúbizonyságot (vi) céljuk a történelmileg kialakult közösségek érdekeinek kifejezése és védelme.

A definíciók között újdonság a *nemzetiséghez tartozó egyén* fogalma, amely kodifikációjának igazi okát az indokolás nem adja. Ismerve azt, hogy a magyar nemzetiségi jog tradicionálisan elismeri a kollektív és egyéni jogokat, magunk tudunk következtetni e fogalom szerepére. A '93-as törvény 1. § (1) bekezdésével azonos szöveg itt találta meg a helyét, ugyanis míg a „nemzetiség” definíciója a kollektív jegyeket tartalmazza, addig az új törvény 1. § (2) bekezdése az egyéni minőségre vonatkozik. E két típusú jog definíciójából továbbá egyértelműen következik az, hogy ameddig a kollektív jogokat társadalom egy csoportja gyakorolhatja, míg az egyéni jogokat csak a társadalom tagjai, az egyének. Szűkíti mindkét fogalom terjedelmét a „nemzetiséghez tartozás”, amely a tizenhárom közösség esetében ex lege áll fent, egyén esetében az identitás kifejezésével nyílik meg.

Itt megjegyzendő, hogy a definíció nem tartalmazza a korábbi nemzetiségi törvény által is alkalmazott kitéfelt, miszerint kisebbséghez tartozó egyén csak állampolgár lehet. Álláspontom szerint ez hazánkban nem értelemzavaró, hiszen a kisebbségi lét per definitionem állampolgársághoz kötött, mivel csak egy államon belül értelmezhető a többség és kisebbség

---

14 Az alapvető jogok biztosának AJB-2709/2012. indítványa (továbbiakban: indítvány), amelynek előadója dr. Magicz András, elérhető: <http://www.ajbh.hu/allam/jelentes/201202709Ai.rtf>

15 MAJTÉNYI im: 2400.o., valamint Kállai biztost idézi PAP András László: Észrevételek a kisebbségek parlamenti képviselőitől a szabályozásához az új alkotmányban. Nr. 2011/27. <http://www.plwp.jak.ppk.hu/images/files/2011/2011-27.pdf> Lásd még Jakab András: Az új Alaptörvény keletkezése és gyakorlati következményei. Bp., HVG-ORAC, 2011. 230.

viszonya. Azt tekinthetjük akár tradicionális közép-európai megközelítésnek is, hogy a régióbeli államok kifejezetten az őshonos kisebbségeket ismerik el. Meg kell azonban jegyezni, hogy például nyugat-Európában a migráns kisebbségek problémáinak előtérbe kerülésével az állampolgári státusz is háttérbe kerül. Az, hogy 2014-től nem magyar állampolgár személy is nemzetiségi választójogot kap, egy szignifikáns változás, de nem jelenti azt, hogy hazánk is a migráns kisebbségek elismerése felé haladna. Nyilvánvaló, hogy az állampolgárság kérdése az új törvény talán legneuralgikusabb pontja¹⁶ – nem kizárt, hogy még az Alkotmánybíróság is foglalkozni fog vele.

8. Az új törvény bontja a korábbi kisebbségi jogok kissé didaktikus felsorolását, és *a nyelvi jogokat külön kiemeli*. Ez az erős hangsúly nem véletlenül jelenik meg: hazánkban a kisebbségek elsődlegesen nyelvi karakterrel rendelkeznek. Ehhez kapcsolódó régi-új vonás a *10-20%-os census* bevezetése. Láttuk, hogy ez a hazai szabályozás-történetben sem egyedülálló, de ha kárpát-medencei kitekintést végzünk, minden szomszédos országban akár 50%-ig terjedő censust találunk.¹⁷ A normaszöveget és az indokolást egybevetve megállapíthatjuk, hogy a kisebbségi jogok gyakorlásának jó részét a törvény a *népszámlálási adatokhoz* (illetve a névjegyzékhez) *köti*. Ezt az indokolás azzal magyarázza, hogy valós adat alapján legyen képes a rendszer garantálni a kisebbséghez tartozó egyén számára jogainak gyakorlását (és az „etnobiznisz” kiiktatását). Véleményem a szerint a törvény egyik fő megmérettetését ez az elképzelés fogja okozni, hiszen a 10 éves periódusokhoz való igazodás egyfelől rugalmatlan, ugyanakkor a folyamatos igazodást garantálja az újabb és újabb népszámlálási adatokhoz, azaz csak hosszú távon progresszív. Ennek a törvény akkor felelne meg, ha valóban csak keretszabályozást tartalmazna, amelyet a nemzetiségek a feltételek fennállta esetén, a tényleges igényüknek megfelelően tudnának tartalommal kitölteni.

A nyelvhasználat területeit a törvény több területre bontja: (i) nemzetiségi önkormányzat működésében használatos nyelv, (ii) hivatali nyelvhasználat, valamint (iii) közösségi nyelvhasználat. Megjegyzendő, hogy a széles körű nyelvi jogosítványokat a 2014. évi általános nemzetiségi önkormányzati választás kitűzésének napján lépteti hatályba a törvény, azaz kellő felkészülési időt tesz lehetővé, amely – ma már látjuk – nem elhanyagolandó gesztus a jogalkotó részéről. Az egyes jogosítványokat 10 és 20 %-os nemzetiségi lélekszám-arányhoz köti a törvény, amely kiegészülve azzal, hogy az egyes jogosítványok szakaszba, illetve bekezdésbe való szedése bizonyos tekintetben ötletszerű, a rendelkezések átláthatóságát nehezíti.

A helyi és a nemzetiségi önkormányzatok működésére vonatkozó nyelvhasználat a 5-6.§-okban található. A törvény egyfelől a helyi önkormányzatokban a kisebbségi nyelv használatáról rendelkezik egyrészt a 20% feletti nemzetiségi arányban lakott településeken [5. § (5)], ahol a képviselő testületi jegyzőkönyvek és határozatok nemzetiségi nyelvű megszövegezését *is* kötelezővé teszi. Ez a korábbi szabályozás 30/F. § (1) bekezdésében jelent meg, amely census nélkül annyit mondott, hogy „a testület üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyvet a kisebbség nyelvén és magyar nyelven vagy kizárólag magyar nyelven kell készíteni. (...)” Etekintetben egyetérték az ombudsmani indítványban foglaltakkal: bár a való helyzetet igyekezett kodifikálni a jogalkotó – t.i. szinte minden nemzetiség a magyar nyelvet használja

---

¹⁶ Egyetértve Majtényi Balázssal, az legalábbis aggályos, hogy az állampolgárság követelménye a nemzetiség definíciójába a 170. § szerint visszakerül, majd 2014-től a 238. § újra kiveszi. (Halmai-Scheppele Vélemény 53.) Nem ez az egyetlen pontja a törvénynek amely a jogalkalmazást megnehezíti.

¹⁷ Részletesebben lásd: Gerencsér Balázs Szabolcs: „Nyelvében él...” Szent István Társulat, Budapest, 2009.

jegyzőkönyvi nyelvül – de ezzel a kettős jegyzőkönyvezési kényszerrel szükségtelen és aránytalan korlátozást vezet be éppen a nyelvi jogok terén¹⁸.

A hivatali nyelvhasználat területét érinti a törvény, amikor a 10%-os cenzus esetén olyan jogosultságokat tesz lehetővé a nemzetiségi személyek számára, amellyel az önkormányzati közszolgáltatásokhoz való könnyebb hozzáférést teszi lehetővé [6. § (1)]. Ilyen például a rendeletek anyanyelvű kihirdetése, vagy a nyomtatványok, feliratok, táblák kétnyelvűsítése. A hivatali nyelvhasználat körébe tartozik az a korábbi törvény által is¹⁹ alkalmazott állami és önkormányzati szervek számára előírt kötelezettség, miszerint azokon a településeken, ahol valamely nemzetiségnek a népszámlálás során regisztrált aránya eléri a húsz százalékot, az érintett települési nemzetiségi önkormányzat kérésére a helyi *köztisztviselői és közalkalmazotti*, valamint *közjegyzői és bírósági végrehajtói* állások betöltése során - az általános szakmai követelmények megtartása mellett - biztosítani kell az adott nemzetiség anyanyelvét is ismerő személy alkalmazását. [6. § (2)]. Ez közép-európai összehasonlításban is jelentős kisebbségi jogosítványként ismerhető el.

A hivatali nyelvhasználatot az 5. § (2) bekezdése kitéríti és a korábbi törvény 51. § (2) bekezdéséhez hasonlóan keretszabállyá tágítja, amikor kimondja, hogy „a polgári és büntetőeljárások során, valamint a közigazgatási eljárásokban az anyanyelv használatát a vonatkozó eljárásjogi törvények biztosítják.”

A közösségi nyelvhasználat színterei a *média* (nemzetiségi és közszolgálati egyaránt), valamint az *oktatás*. Ezen jogosítványok különösen az autonómiákban jelennek meg, amelyekre az alábbiakban külön pontban még kitérek.

A nyelvhasználat esetében az örmény és cigány kisebbség speciális helyzetét a törvény az oktatási öngazdálkodás keretében úgy oldja fel a törvény, hogy mivel e két nemzetiség többnyire magyar anyanyelvű, így esetükben a magyar nyelv is elismerést nyert oktatási-nevelési intézményeikben. E szabályozás újdonság a '93-as törvény 42. §-ához képest.

A nyelvjogi rendelkezések elsősorban Magyarországnak a Nyelvi Chartában vállalt kötelezettségeinek teljesítését célozza, így a törvény tartalmában is azokat a szabályozási területeket érinti, amelyek az Európa Tanács egyezményében is hangsúlyt kapnak.²⁰

9. A törvény nagy hangsúlyt helyez a *kulturális autonómia* fogalmára.²¹ Továbbra is elismeri a *kollektív jogokat*, sőt az autonómiát is – helyesen – kollektív jogként definiálja. Ennek további eleme a törvényben az oktatási, kulturális és média igazgatásban való bizonyos fokú önrendelkezés. A törvényben található autonómia-fogalom vegyesen alkalmazza a területi- és a személyi-elvű autonómia jellemvonásait, hiszen szoros kapcsolatban áll a nemzetiségi önkormányzatisággal. A magyarországi szórványban elhelyezkedő nemzetiségek jellemző vonásait figyelembe véve azonban a személyi jelleg sokkal karakteresebb.

A nemzetiségi törvény szerinti autonómia azonosítása érdekében szükséges fajtájának megállapítása. Általában az autonómia fajtáit tekintve beszélhetünk területi-, személyi-, terjedelmét tekintve pedig kulturális és politikai autonómiáról.²² A nemzetiségi törvény 2. §

---

18 Magyarországon a nyelvi jogok terén megfigyelhető egy tradicionálisnak is nevezhető nagyvonalúság. Ezt támasztja alá a XIX. és XX. század kisebbségi jogalkotása, de a Nyelvi Chartához való csatlakozásunk óta is megfigyelhető hazánkban (lásd pl. eljárási törvények nyelvi szabályai).

19 1993. évi LXXVII. tv. 54.§

20 lásd még: Kovács Péter: A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája (Aláírás után, ratifikáció előtt...) Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézete, Budapest 1993.

21 Ebben hasonlít az új törvény a horvát nemzetiségi törvényre.

22 Gerencsér Balázs – Juhász Albin: A kisebbségi autonómia (működő modellek, magyar elképzelések). Budapest, 2001. <http://hhrf.org/autonomia> 18.

értelmező rendelkezéseinek 3. pontjában definiált autonómia tehát *fajtaját tekintve személyi autonómia, terjedelmét tekintve kulturális autonómia*.

A személyi autonómia jellemző vonásait H.J. Heintze a következőképpen összegzi: a személyi autonómia koncepciója az adott államon belüli meghatározott csoport tagjaira vonatkozik, tekintet nélkül tartózkodási helyükre és tartalmazva a jogot a kisebbség vallási, nyelvi és kulturális karakterének megőrzésére és fejlesztésére, a kisebbség által - a központi hatalom beavatkozása nélkül - alkotott intézményeken keresztül.²³ Személyi autonómiát elsősorban etnikai, kulturális, vallási vagy nyelvi kisebbségeknek biztosítanak.²⁴ Kovács Péter három fő érvet sorakoztat föl a perszonális autonómia mellett:²⁵ (i) egyszerűsíti a reá vonatkozó törvényhozási szabályzás elkészítését, hiszen létrehozhatók a helyi „miniautonómiák” a párdúcfoltos elrendezkedés mentén, mégis földrajzilag könnyebben írhatók körül; (ii) a központi hatalommal szemben egy kompetens és legitim partner áll fel; (iii) egyszerűsíti a választott országos testületnek a központi hatalommal szembeni pozícióját, hiszen mindkettő „országos hatáskörű”.

A kulturális autonómia jellege – megkülönböztetve a politikai autonómiától – kifejezetten a kulturális jogokra és az indentitás megőrzését szolgáló hatáskörökre koncentrál. Ha a Nektv. korábbi rendelkezéseit nézzük, a nemzetiség oktatást és média szolgáltatást valamint a művelődési és kulturális jogokat törvény biztosította. A nemzetiségi törvény tehát nem tartalmában, hanem minőségében változtat a korábbi szabályozáson. Azáltal, hogy a korábbi de facto kulturális önrendelkezést kulturális autonómiaként nevesíti a törvény, az önállóságot hangsúlyozza. Ezzel tartalmilag az állam decentralizál és a kulturális igazgatásba külső szervek bevonását teszi lehetővé, és vállalja, hogy például pénzügyi-elszámolási és akkreditációs feltételeken túl nem terjeszkedik.

Az intézményi és bizonyos tekintetben hatásköri decentralizáció egyebekben a nagy tendenciákkal ellentétes irányú: 2010-től ugyanis mind az államigazgatás reformja, mind a 2011. év végén megvalósult megyei konszolidáció éppen egy erős centralizációs trendet mutat. Etekintetben viszont éppen a kisebbségek védelmét szolgálja, hogy az állam vállalja az autonómia fogalmával járó önrendelkezés és decentralizáció garantálását.

10. Röviden érdemes áttekintetni az nemzetiségi törvényben rögzített autonómia-elemeket. Az ötödik fejezet első címe alatt az *oktatási jogokat* rögzíti a törvény. A Nektv. 42.§-ával egyezően megállapítja, hogy az oktatásban milyen nyelvek minősülhetnek nemzetiségi nyelvnek. Az oktatási jogok a XX. század első felében létrehozott modellekhez²⁶ továbbra is igazodnak az új törvényben is. Ezek a modelleket a kisebbségi oktatás tárgykörét szabályozó 110 478-VIII. a. számú vallási és közoktatásügyi miniszeri rendelet szabályozta először. E jogszabály az elemi iskolákban a következő választási lehetőségeket a jánlotta a nemzetiségi diákoknak: az A) típusú iskolákban az érintett nemzetiség nyelvén történik a tanítás, a magyar nyelv pedig kötelező tantárgy; a B) típusú iskolákban fele-fele arányban tanítanak magyarul és a nemzetiségi nyelven; a C) típusú iskolákban pedig magyar nyelven folyik az oktatás, de a kisebbség nyelve kötelező tantárgy. A második világháborút követő időkben e három szintet

---

23 Hans-Joachim Heintze: *Autonomy and Protection of Minorities under International Law*. in: Günther Bachter (ed): *Federalism against Ethnicity?* (Verlag Rüegger, Zürich 1997.) 88.

24 Ruth Lapidoth: *Autonomy - Flexible solutions to ethnic conflicts* (US. Institute of Peace Press, Washington DC., 1997.) 37.

25 Kovács Péter: *Nemzetközi Jog és kisebbségvédelem*. Bp. Osiris, 1996. 184., valamint Kovács Péter: *Az autonómia a nemzetközi jogban*. Magyarország 2000 konferencia, Budapest 1997.

26 Balogh Sándor (főszerk.): *A magyar állam és a nemzetiségek. A magyarországi nemzetiségi kérdés történetének jogforrásai 1848-1993*. Napvilág, Budapest, 2002. 9.

kissé átalakítva alkalmazták: 1945-ben a három fokozatú rendszert kétfokozatúra (A, C) változtatták, majd 1960-ban kedvezőtlen fordulattal tovább alakították a kisebbségi iskolarendszert, immáron B és C típusúra.

A nemzetiségi törvény 22. § (3) bekezdése szerint három formában lehet nemzetiségi nyelvű oktatást megszervezni: anyanyelvű, nemzetiségi két tanítási nyelvű, és nemzetiségi nyelvoktató vagy roma nemzetiségi köznevelésként. A törvény szerint a roma nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás folyhat kizárólag magyar nyelven, de a szülők igényei alapján romani, illetve beás nyelveken is folyhat. Ebből látható, hogy ha a fent említett modelleket tekintjük, akkor A, B és C típusokat is megtaláljuk a nemzetiségi törvényben. Az iskola és a nemzetiségi nevelés választását a törvény a nemzetiséghez tartozó gyermek - a szülője vagy gyámja (a továbbiakban együtt: szülő) döntésétől teszi függővé.

A *Kulturális öngazgatás* szintén állami és önkormányzati feladatok további decentralizációját jelenti. Ez jelenti egyrészt, hogy a nemzetiségi önkormányzat (i) ellátja az állam vagy az önkormányzat helyett az ide tartozó ágazati feladatokat, vagy (ii) véleményezési, egyetértési jogot biztosít e tárgykörben (35.§). Az autonómia tekintetében itt a törvény részletesen a nemzetiségi önkormányzat által fenntartott vagy átvett intézményekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

A *médiatartalom-szolgáltatással összefüggő jogok* egyrészt kapcsolódnak a nyelvi jogok korábban említett pontjához, másrészt a médiajoggal. A nemzetiségek számára e körben biztosított jog (i) az anyanyelvükön való információszerezés biztosítása, (ii) a közszolgálati médiaszolgáltatás nemzetiségi műsorai, valamint (iii) a közösségi tömegtájékoztatási eszközökhöz való hozzáférés és azok működtetése a nemzetiség által.

11. Az autonómia fogalma nem azonos a *nemzetiségi önkormányzat* intézményével. Míg az előbbi a kisebbségi jogok gyakorlásának formáját és keretét adja, ez utóbbi inkább érdekérvényesítési fórum és adminisztratív eszköz, amely például a fent említett intézményfenntartáshoz szorosan kapcsolódik²⁷. Azt is mondhatjuk, hogy a nemzetiségi önkormányzat a kulturális autonómia megvalósulását segíti elő. Látható ez abból is, hogy a törvény 115.§-a a következő kötelező feladatokat írja elő a nemzetiségi önkormányzat számára: (i) a nemzetiségi feladatokat ellátó intézménye fenntartásával kapcsolatos feladatellátás, (ii) a saját kezdeményezésére más önkormányzat által átruházott feladat- és hatáskör ellátása, ideértve az átvett intézmény fenntartásával kapcsolatos feladatellátást, (iii) a más szervtől átvett intézmény fenntartásával kapcsolatos feladatok ellátása, (iv) a képviselt közösség érdekképviseletével, esélyegyenlőségének megteremtésével kapcsolatos feladatok ellátása, különösen tekintettel a helyi önkormányzatnak a nemzetiségek jogainak érvényesítésével kapcsolatos feladataira, (v) a nemzetiségi önkormányzat illetékességi területén működő állami, helyi önkormányzati vagy más szerv által fenntartott intézmények működésével, feladatellátásával összefüggő, a nemzetiségi közösség kulturális autonómiája megerősítését szolgáló döntési, együttdöntési jogok gyakorlása, (vi) a képviselt közösség kulturális autonómiájának megerősítése érdekében a közösség önszerveződésének szervezési és működtetési feladatok ellátásával történő támogatása, kapcsolattartás a képviselt közösség helyi nemzetiségi civil szervezeteivel, szerveződéseivel, helyi egyházi szervezetekkel, (vii) a nemzetiségi önkormányzat illetékességi területén lévő, a nemzetiségi közösséghez kötődő kulturális javak megőrzése érdekében szükséges intézkedések

---

²⁷ A nemzetiségi önkormányzat nem igazi helyhatóság és valódi közhatalmat nem gyakorol. Mégis az egyszerű végrehajtó és „pénzosztó” szereptől jóval több az a képviseleti és autonómia-igazgató modell, amelyet a törvény ruház rájuk. Etekintetben is sajátos önkormányzati formának tekinthetők.

kezdeményezése, (viii) közreműködés a fejlesztési tervek előkészítésében, (ix) a nemzetiségi nyelven folyó nevelésre és oktatásra irányuló igények felmérése.

A nemzetiségi törvény túlnyomó részét a nemzetiségi önkormányzatokra vonatkozó szabályozás teszi ki. Ennek keretében a képviselő megválasztásától a nemzetiségi önkormányzat szervein keresztül a gazdálkodásig mindent részletesen szabályoz.

Az ombudsman indítványában megtámadta az a rendelkezést, amely csak a közhasznú jogállású szervezetek számára teszi lehetővé a nemzetiségi választásokon való jelöltállítást (1.pont). Érvelése szerint nem indokolható olyan célravezető eszköznek, amely kiállná az Alkotmánybíróság ésszerűségi tesztjét. Az ombudsmani véleménnyel részben egyet tudok érteni. Valóban elég magas követelmény szint a közhasznúság – különösen az újrászabályozott civil szervezeti rendszer tükrében. Itt véleményem szerint azonban nem kisebbségi jogi, hanem kodifikációs dilemmáról van szó. Ugyanis megteheti azt, hogy a nemzetiségi törvény szabályoz a nemzetiségi civil szervezetek számára szigorúbb gazdálkodási, elszámolási kötelezettségeket, amellyel a gazdálkodási visszaéléseket csökkenteni igyekszik és egyúttal például adókedvezményeket ad. Ezzel azonban gyakorlatilag párhuzamos szabályozást teremt, és duplikál olyan intézményeket, amelyek már léteznek a magyar jogban. Másik lehetőség, hogy implementál a nemzetiségi jogban olyan intézményeket, amelyek már más jogterületeken léteznek, és azokat a nemzetiségek igényeihez igazítja bizonyos kivételek megteremtésével (pl. a közhasznúság kedvezményes módon való megszerzése). Úgy tűnik, a jogalkotó ez utóbbi utat kívánta járni, azonban elmaradt a kivételekkel való „finomhangolás”, amely így nehézségeket szül.

12. A *választójoggal* kapcsolatos új szabályozás egyrészt folytatja a korábbi (2005-ös) hagyományokat, hiszen a névjegyzékhez köti mind az aktív, mind a passzív választójogot. Így nemzetiségi települési, területi, valamint országos önkormányzati választásokon az rendelkezik aktív választójoggal, aki a nemzetiségi névjegyzékben szerepel. A nemzetiségi névjegyzékbe kérelmére fel kell venni azt, aki a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán szavazati joggal rendelkezik, a nemzetiségi törvényben meghatározott 13 nemzetiség egyikéhez tartozik, és e nemzetiséghez tartozását megvallja. A választópolgár a lakóhelye szerinti településen vagy (a választás kitűzését megelőző harmincadik napig) bejelentett tartózkodási helye szerinti településen szerepelhet – egyidejűleg csak egy – a nemzetiségi névjegyzékben. Nemzetiségi önkormányzati választáson választható, a nemzetiségi névjegyzékbe vett választópolgár, ha a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választható, továbbá nyilatkozatot tesz arról, hogy a nemzetiség képviselőjét vállalja, a választást megelőző tíz évben általános vagy időközi nemzetiségi önkormányzati választás során nem volt más nemzetiség önkormányzatának jelöltje, és a nemzetiségi közösség nyelvét beszéli, kultúráját és hagyományait ismeri.

Fontos az ombudsmani indítványban a pont, amely a nemzetiséghez nem tartozókat úgy kívánja kizárni a nemzetiségi választásokból, hogy népszámlálási adathoz – 30 fő – köti egy településen való választás tartásának lehetőségét. Az indítvány itt érdekes módon nem tartalmaz erős érveket: tulajdonképpen abban összegzi véleményét, hogy nem jelent garanciát választási visszaélések ellen ez a szabályozás (2. pont), amellyel egyet lehet érteni, azonban kérdés, hogy az alkotmánybíróság ez alapján megsemmisíti-e a jogszabályhelyet. Fontos viszont az ombudsman azon meglátása, amelyet e pont végén jegyez meg: valóban továbbra is mulasztásban van a jogalkotó a nemzetiségi önkormányzati választójog gyakorlásához való szükséges garanciák megteremtésében. Ezek nélkül – ahogy az indítvány is megállapítja – továbbra is tömegek

választási visszaélések fordulhatnak elő, hiszen az eddigi intézmények nem alkalmasak arra, hogy teljes mértékben kiküszöböljék azokat.²⁸

A nemzetiségi képviselői jogállás tekintetében új szabályozás a *méltatlanság* intézménye. Méltatlanság okán kötelező (lesz) a képviselő megbízatásának megszüntetése (107.§). Alapot adhat rá köztartozás, bíróság által megállapított felelősség felszámolás során ki nem elégített követelésekért, valamint nem megfelelő vagyonyilatkozat. Ez utóbbi kritériumot tovább nem részletezi a törvény, amely feltételezi, hogy a bíróság egyedi ítéleteiben fogja tartalommal megtölteni a rendelkezést, várhatóan nem a formai, hanem a tartalmi hibákra, valótlan adatközlésekre vonatkoztatva a megfelelést. Véleményem szerint a jogalkotó etekintetben akár utalást tehetett volna az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvényre. (Az utalások hiánya és a párhuzamos szabályozás pedig a következő pontra vezet minket át.) Az ombudsman alkotmánybírósági indítványában helyesen hivatkozik arra, hogy a felszámolás során ki nem elégített követelések ne eredményezhessenek méltatlanságot. Véleményem szerint is aránytalan korlátozást jelentene (3. pont).

12. E törvényről általában még érdemes elmondani, hogy napjaink kodifikációs túlburjánzásának²⁹ egyes jegyeit is magán viseli. A törvény bizonyos szabályai *túl részletesek*, a tárgyhoz képest *túl hangsúlyosak*. Ilyen például a választójog, vagy önkormányzatok belső működésének, gazdálkodásának szabályai. Ezzel *párhuzamos szabályozásnak* is teret enged. Célszerűbb lenne, ha a nemzetiségi törvény tartalma elsősorban a nemzetiségi jogok deklarálására szorítkozna. Mindezen jogoknak a tényleges megvalósulása, azaz a joggyakorlás formái (pl. önkormányzati működés, intézmény-fenntartás, felügyelet, stb.) a többségi modell szerint működne azzal, hogy ez a törvény egy-egy utalást tartalmazna, mint ahogyan a választójogi általános szabályok között kap helyet a kisebbségi képviselők mandátumszerzése is. E törvénynek nem kell kódexnek lennie, hiszen önmagában is felhív háttérjogszabályokat. Álláspontom szerint a nemzetiségi törvényben csak azok a szabályok indokoltak, amelyek a főszabálytól eltérőek, azaz *lex specialis* jellegűek. Mindezek aláhúzására csak egy kirívó példát citálnék: a 2. § 12. pontjában a nemzetiségi törvény definiálja a „hozzátartozó” fogalmát, amely – talán nem véletlenül – tartalmában tulajdonképpen azonos a Ptk. 685. § értelmező rendelkezéseivel, viszont amennyivel a Ptk.-nál szűkebb kört jelöl meg, kétséges, hogy szándékos lenne, hiszen például örökbefogadottat kizárja...³⁰

13. A törvény *hatályba léptető* rendelkezései hét eltérő időpontban lépnek hatályba. Ez komoly kodifikációs túlzás, hiszen ha a 157. §-t vizsgáljuk, tulajdonképpen bekezdésenként (néhol pontonként, vagy mondatrészenként!) eltérhet egy-egy szakasz hatályba lépése. A digitális jogszabályrendezés korában ez lehet technikai kérdés, azonban rendkívül megnehezíti a jogalkalmazást, például egy adott időben hatályos jog kiderítése során. Mindez jogbiztonságra is káros hatással lehet.

---

28 A szerző pesszimista tekintetben, hogy – tekintettel az identitás megválasztásának szabadságára – valaha is olyan választási rendszer jöjjön létre, amely teljes biztonsággal valóban csak a ténylegesen a nemzetiséghez tartozók számára biztosítja a nemzetiségi választójogot.

29 Különösen a dogmatikai és a normatív szemlélet keveredéséről lásd: Varga Zs. András: gondolatok a kodifikáció mélyrétegeiről. In Magyar Közigazgatás. 2011/12. 67-74.

30 A sietős kodifikációt jellemzi az ombudsmani indítvány azon tétele is (7. pont), amely azt kifogásolja, hogy a többségi és a kisebbségi önkormányzatok kapcsolatát a törvény igyekezett rendezni, mégis maradt ki olyan – vélhetőleg nem szándékolt, csak hanyagul elírt – elem, mint a jelnyelvi tolmács költségeinek a helyi önkormányzatokhoz való rendelése.

Melléklet: az alkotmányos szabályok összehasonlítása

<p align="center">Alkotmány (1989-2011)</p>	<p align="center">Alaptörvény (2012-)</p>
	<p>Nemzeti Hitvallás: Ígérjük, hogy megőrizzük az elmúlt évszázad viharában részekre szakadt nemzetünk szellemi és lelki egységét. <i>A velünk élő nemzetiségek a magyar politikai közösség részei és államalkotó tényezők.</i> Vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, a <i>magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját</i>, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.</p>
<p>Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa és a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa 32/B. § (1) Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának feladata, hogy az alkotmányos jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságokat vizsgálja vagy kivizsgáltassa, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen. (2) <i>A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának feladata, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségi jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságokat vizsgálja vagy kivizsgáltassa, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen.</i></p>	<p>Az alapvető jogok biztosa 30. cikk (3) Az alapvető jogok biztosát és helyetteseit az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával hat évre választja. <i>A helyettesek a jövő nemzedékek érdekeinek, valamint a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét látják el.</i> Az alapvető jogok biztosa és helyettesei nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.</p>
<p>Alapvető jogok és kötelességek 68. § (1) A Magyar Köztársaságban élő nemzeti és etnikai kisebbségek részesei a nép hatalmának: államalkotó tényezők. (2) A Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat</p>	<p>Szabadság és felelősség XXIX. cikk (1) A Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználatához, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználatához, saját</p>

<p>jogát.</p> <p>(3) A Magyar Köztársaság törvényei az ország területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek képviselését biztosítják.</p> <p>(4) A nemzeti és etnikai kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre.</p> <p>(5) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.</p>	<p>kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.</p> <p>(2) A Magyarországon élő nemzetiségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre.</p> <p>(3) A Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat, valamint a helyi és országos önkormányzataik megválasztásának szabályait sarkalatos törvény határozza meg.</p>
	<p>Az állam</p> <p>2. cikk</p> <p>(2) A Magyarországon élő nemzetiségek részvételét az Országgyűlés munkájában sarkalatos törvény szabályozza.</p>